

EN BLIVENDE ARBEJDSKRAFT

Med til regelsættet for opholds- og arbejdstilladelser hørte også en række regler for forlængelse, der i begyndelsen af 1970'erne bedst kan beskrives som pragmatiske.

I maj 1972 udsendte Arbejdsdirektoratet et cirkulære, der beskrev reglerne for opholds- og arbejdstilladelse. Heraf fremgår, at den første tilladelse typisk blev givet for 12 måneder og var bundet til et bestemt arbejde for en bestemt virksomhed. Hvis arbejderen ville skifte arbejde indenfor de første 12 måneder, skulle han søge om skiftetilladelse, uanset om det handlede om at skifte indenfor samme virksomhed eller til en anden virksomhed. Tilladelsen blev kun givet, hvis der ikke kunne findes egnet dansk arbejdskraft til arbejdet.

Foto: Uwe Bødewadt-

Forlængelse

Efter 12 måneder kunne arbejdstilladelsen forlænges med endnu et år, uden udtalelse fra arbejdsformidlingen, hvis arbejderen havde været beskæftiget mindst 8 ud af de foregående 12 måneder. Den anden arbejdstilladelse var ikke begrænset til en bestemt arbejdsplads eller til et bestemt arbejde.

Hvis arbejderen i det andet år havde arbejde i mindst 6 måneder, kunne arbejdstilladelsen forlænges igen uden binding. Denne gang kunne forlængelsen gives for en længere periode.

De korte forlængelser

Med indvandrerstoppet i november 1973 opstod problemer. De arbejdere, der havde fået tilladelse lige inden stoppet i november 1973, fik i stort antal afslag i efteråret 1974. Arbejdsministeriet var ikke indstillet på at give forlængelser på under 6 måneder, men i efteråret 1974 blev der givet tilladelser for helt ned til en ekstra måneds arbejde.

Fra november 1973 til 1. februar 1975 blev der truffet 1265 afgørelser om fornyelse af arbejdstilladelse. 438 blev fornyet og 827 fik afslag. Af de 438 fornyelser fik 65 arbejdere på Lindøværftet kun forlænget deres arbejdstilladelse for en måned, 97 arbejdere også fra Lindø fik tre måneders forlængelse og 10 fik fire måneders forlængelse.

De pårørende

I takt med at det fortrinsvis blev pårørende til herboende udenlandske arbejdere, der kunne søge og få opholds- og arbejdstilladelse, blev det nødvendigt at fastsætte regler for, hvordan sådanne tilladelser kunne gives.

I 1974 udsendte Arbejdsdirektoratet derfor et cirkulære om arbejdstilladelse til fremmedarbejderes pårørende. Her blev det slået fast, at pårørende alene blev defineret som ægtefæller og børn under 20 år. Uden behandling i arbejdsformidlingen kunne arbejdstilladelse gives til pårørende, som allerede

havde været i Danmark i to år samt til pårørende, hvis mand eller kone havde opholdt sig lovligt i Danmark i mere end fem år.

Arbejdsløshed

Alle udenlandske arbejdere var forpligtede til at være medlem af en a-kasse de første to år. Hvis en arbejder blev arbejdsløs, kunne han eller hun modtage arbejdsløshedsunderstøttelse i 3 uger. Derefter kunne arbejderen få socialhjælp, indtil arbejdstilladelsen udløb. Socialhjælp udgjorde i 1971 150 kr. om ugen plus husleje. Efter de første tre uger, kunne fremmedarbejderen også vælge at få betalt hjemrejsen, men hvis han valgte at blive i Danmark, bortfaldt tilbuddet om betalt hjemrejse. Hvis fremmedarbejderen modtog tilbuddet og tog hjem, bortfaldt hans arbejdstilladelse, og han skulle søge på ny.

I 1973 blev indført, at arbejdsgiveren ved kontraktansatte skulle betale hjemrejsen. Arbejdsgiveren var forpligtet til at betale en togbillet til hjemlandet, men i 1974 nægtede Vesttyskland gennemrejse for arbejdere fra Tyrkiet for at undgå, at de gennemrejsende blev og søgte arbejde i Tyskland. Derfor blev det bestemt, at de øvrige udgifter til hvad en flybillet kostede, skulle dækkes af arbejdsformidlingen.

Reglerne for opnåelse og forlængelse af arbejdstilladelse i Danmark var således i høj grad bestemt af arbejdsmarkedets forhold, og med den hurtige udvikling i begyndelsen af 1970erne fik regelsættet og forvaltningen af dette et meget pragmatisk udtryk.